

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧОГО СПРЯМУВАННЯ У ВИЩІЙ ТА СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ З ОСНОВ ЗДОРОВ'Я ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Гриньова М.В.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Під здоров'язберігаючими технологіями розуміємо сприятливі умови навчання студентської молоді у вищих навчальних закладах (відсутність стресових ситуацій, адекватність вимог, методик навчання та виховання); оптимальну організацію навчального процесу (відповідно до вікових, індивідуальних особливостей та гігієнічних норм); повноцінний та раціонально організований режим життєдіяльності.

Сутність здоров'язберігаючих технологій полягає в комплексній оцінці умов виховання і навчання, які дозволяють зберігати існуючий стан студентів, формувати більш високий рівень їхнього здоров'я, навичок здорового способу життя, здійснювати моніторинг показників індивідуального розвитку, прогнозувати можливі зміни здоров'я і проводити відповідні психолого-педагогічні, корегувальні, реабілітаційні заходи з метою забезпечення успішності навчальної діяльності та її мінімальної фізіологічної «вартості», поліпшення якості їх життя [1].

Аналіз класифікацій існуючих здоров'язберігаючих технологій дає можливість виокремити такі типи:

- здоров'язберігаючі — технології, що створюють безпечні умови для перебування, навчання та праці в університеті та ті, що вирішують завдання раціональної організації навчально-виховного процесу, відповідність навчального та фізичного навантажень можливостям студента;
- оздоровчі — технології, спрямовані на вирішення завдань зміцнення фізичного здоров'я, підвищення потенціалу (ресурсів) здоров'я: фізична підготовка, фізіотерапія, аромотерапія, загартування, гімнастика, масаж, фітотерапія, музична терапія;
- технології навчання здоров'ю — формування життєвих навичок (керування емоціями, вирішення конфліктів тощо), профілактика травматизму та зловживання психоактивними речовинами, статеве виховання. Ці технології реалізуються завдяки включенню відповідних тем до предметів загально-навчального циклу, введення до варіативної частини навчального плану нових предметів, організації факультативного навчання та додаткової освіти;
- виховання культури здоров'я — виховання у студентів особистісних якостей, які сприяють збереженню та зміцненню здоров'я, формуванню уявлень про здоров'я як цінність, поси-

ленню мотивації на ведення здорового способу життя, підвищенню відповідальності за особисте здоров'я, здоров'я родини [4].

Під готовністю до проектування педагогічного процесу на основі здоров'язберігаючого принципу розуміємо такий особистісний стан викладача, який передбачає наявність образу спроектованого здоров'язберігаючого педагогічного процесу і постійної спрямованості свідомості студента на його успішне виконання, що включає у себе: мотиви на усвідомлення завдання з проектування здоров'язберігаючого процесу; моделі вірогідної здоров'язберігаючої поведінки студента; виділення спеціальних процедур проектної діяльності; оцінку можливостей в їх співвідношенні з ймовірними труднощами й необхідністю досягнення певного результату; рефлексію своєї діяльності й вміння вправляти своїм станом у реальних умовах педагогічного процесу. У складі готовності до проектування здоров'язберігаючого педагогічного процесу присутні мотиваційна, когнітивна, операційна, саморегуляційна й мобілізаційно-налаштувальна складова.

Серед думок викладачів про те, як треба піклуватися про здоров'я студентів, виділяються наступні: зменшити навчальне навантаження (таку думку висловили 23% викладачів), не перенавантажувати студентів навчальними завданнями (27%), розклад занять складати так, щоб студенти не перевтомлювалися (46%), частіше проводити оздоровчі заходи (32%), поліпшити якість занять із фізкультури (13%), поліпшити медичне обслуговування (79%), поліпшити якість харчування у університетській їдальні (54%).

Крім того, викладачі явно недооцінюють роль предметів валеологічного спрямування у формуванні основ здорового способу життя студентів. Останнє, мабуть, пояснюється просто: оволодіння студентами валеологічними знаннями пов'язується викладачами перш за все з традиційно примусово-інформаційним способом навчання, який не спонукає студентську молодь до активності. А отже, знання зі здоров'язбереження можуть не дати бажаного практичного ефекту. Отже, ми констатуємо середній та низький рівень вираженості готовності у викладачів до проектування здоров'язберігаючого педагогічного процесу університеті.

На природничому факультеті Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г.Короленка розроблено та впроваджено в освітній процес методики діагностування рівнів готовності майбутніх учителів основ здоров'я до реалізації здоров'язбережувальних технологій у професійній діяльності; експериментальної методики їхньої підготовки відповідно до етапів та педагогічних умов моделі цього процесу через використання системи здоров'язбережувальних технологій; у розробці навчальних посібників для студентів та викладачів вищих педагогічних навчальних закладів, учителів та учнів загальноосвітніх шкіл: «Методика формування готовності майбутніх учителів біології до реалізації здоров'язбережувальних технологій у професійній діяльності», «Природоохоронне виховання старшокласників у загальноосвітніх навчальних закладах», а також навчально-методичних рекомендацій, тестових завдань для студентів природничих факультетів вищих педагогічних навчальних закладів з дисциплін за вибором студентів: «Основи психології здоров'я», «Технології збереження здоров'я підлітків та молоді у закладах освіти», «Технології збереження здоров'я дітей у закладах освіти», «Здоров'язбережувальні технології на основі використання фізичних вправ»,

«Технології формування культури здоров'я» — та електронного контенту зазначених навчальних дисциплін для студентів та викладачів вищих педагогічних навчальних закладів для забезпечення самостійної роботи студентів (програми навчальних дисциплін за вибором студентів, лекційний матеріал, індивідуальні завдання, комплекти тестових завдань).

Ефективним засобом формування готовності майбутніх учителів основ здоров'я до реалізації здоров'язбережувальних технологій у професійній діяльності та її оцінки створені соціальні технології здоров'язбереження, концептуальною основою використання яких став науковий підхід до соціальних процесів як до процесів, які можна розділити на складові елементи, виміряти і описати їх. Соціальні технології здоров'язбереження — це такі способи розв'язання соціальних проблем, які базуються на принципах гуманізму, духовності, діалогу, співтворчості, свободи вибору, відповідальності, незалежного пошуку істини, першості морального і духовного начал, єдності почуття і розуму, внутрішнього і зовнішнього, гармонії особистого і суспільного. Під час вивчення теми «Технології збереження соціального здоров'я дітей» (4 год.) (навчальна дисципліна «Технології здоров'язбереження дітей у закладах освіти») студенти розглядають визначення поняття «соціальне здоров'я особистості дитини»; фактори, що зумовлюють порушення соціального здоров'я; значення етнокультурного фактора і гуманістичних цінностей у світовому співтоваристві для збереження соціального здоров'я дітей; технології підтримки педагогічно занедбаних дітей на різних вікових етапах.

Формування високого рівня готовності майбутніх учителів основ здоров'я до реалізації здоров'язбережувальних технологій у професійній діяльності набуває ефективності за такої організації навчально-виховного процесу у вищому педагогічному навчальному закладі, при якій впроваджено систему реалізації здоров'язбережувальних технологій (використання активних та інтерактивних форм і методів у формуванні здоров'язбережувальних знань; організація оздоровчо-контекстного навчання; організації здоров'язбережувальних проєктів; використання інформаційно-оздоровчих технологій; організація самостійної здоров'язбережувальної роботи студентів; формування навичок критичного здоров'язбережувального мислення; соціальних технологій здоров'язбереження), які забезпечують творчий підхід майбутніх учителів основ здоров'я до процесу формування, зміцнення і збереження не тільки власного здоров'я, але і всіх учасників освітнього процесу.

Література

1. Бойченко Т. Валеологія — мистецтво бути здоровим / Т. Бойченко // Здоров'я та фізична культура. — 2005. — №2. — С. 1–4.
2. Гриньова М.В. Виховання здорового способу життя як складова якості життя молоді / М. В. Гриньова // Педагогічні технології формування культури здоров'я особистості : матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф. молодих учених і студентів, (Чернігів, 3 квіт. 2015 р.) / Чернігівський нац. пед. ун-т імені Т. Г. Шевченка ; відп. ред. Г. І. Жара. — Чернігів, 2015. — С. 3–6.
3. Гриньова М.В. Основи використання здоров'язбережувальних технологій для підготовки майбутніх вчителів основ здоров'я на природничому факультеті ПНПУ імені В. Г. Короленка / М. В. Гриньова // Здоров'я людини: теоретичні, практичні та методичні аспекти : матеріали Всеукр. наук.-

практ. конф. / за заг. ред. проф. М. В. Гриньової ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. — Полтава, 2015. — С. 3–5.

4. Проблема охорони здоров'я у педагогічній спадщині Василя Сухомлинського : (до XIX-х Всеукраїнських педагогічних читань «Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю: здоров'я через освіту») / М. Антоненко // Початкова школа : Науково-методичний журнал. — 2012. — № 9. — С. 10–13.

ДО ПИТАННЯ ПРО РОЗРОБКУ ПРОЕКТУ «НОВА УКРАЇНЬСЬКА ШКОЛА: НОВІ СТАНДАРТИ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ»

Страшко С.В.¹, Білик В.Г.¹, Бойчук Ю.Д.², Босенко А.І.³, Гончаренко М.С.⁴, Гриньова М.В.⁵, Дутчак М.В.⁶

¹Національний педагогічний університет імені М.Д.Драгоманова

²Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

³Південноукраїнський національного педагогічного університету ім.

К.Д.Ушинського

⁴Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,

⁵Полтавський національний педагогічний університет ім. В.Г.Короленка

⁶Національний університет фізичного виховання і спорту України

ЗАТВЕРДЖЕНО

Міністр
освіти і науки України

« _____ » _____ 20_ р.

ПОГОДЖЕНО

Голова Національного агентства із
забезпечення якості вищої освіти

« _____ » _____ 20_ р.

СТАНДАРТ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

**РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ Перший (бакалаврський)
шостий рівень НРК України**
(назва рівня вищої освіти)

СТУПІНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ бакалавр
(назва ступеня вищої освіти)

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 01 Освіта
(шифр та назва галузі знань)

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 014 Середня освіта
(код та найменування спеціальності)

**ПРЕДМЕТНА СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ
014.14 Середня освіта (Здоров'я людини)**
(код та найменування предметної спеціалізації)

Видання офіційне

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київ
2016**